

KRİZ ve KRİTİK
KONFERANSLARI IV

Üniversitenin
Krizi ve Kritiği

24 - 25
NİSAN
2013

Sakarya
Üniversitesi
Kongre ve
Kültür
Merkezi

Kriz ve Kritik Konferansları IV
Üniversitenin Krizi ve Kritiği
24-25 Nisan 2013
Sakarya Üniversitesi

KRİZ VE KRİTİK KONFERANSLARI IV
ÜNİVERSİTENİN KRİZİ VE KRİTİĞİ
Sakarya Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi

Konferans Programı

24 Nisan Çarşamba

09: 00 – 10: 00 Kayıt

10: 00 – 11: 00 Açılış Konuşması

- Kriz Kritik Düzenleme Kurulu
- Mehmet Ö. ALKAN (Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi)

11: 00 Açılış Oturumu

Oturum Başkanı: Muzaffer ELMAS (Prof. Dr. Sakarya Üniversitesi)

- Durmuş GÜNAY (Prof. Dr. YÖK Yürütme Kurulu Üyesi)
- Mahmut ÖZER (Prof. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi)
- Ural AKBULUT (Prof. Dr. University Ranking by Academic Performance Başkanı)

12: 45 Öğle Yemeği

14: 00 – 15: 45 Panel 1: Üniversite ve Siyaset

Oturum Başkanı: Nihat ERDOĞMUŞ (Prof. Dr. İstanbul Şehir Üniversitesi)

- “Üniversitelerde Düşünce Özgürlüğü”
- Engin YILDIRIM (Prof. Dr. Sakarya Üniversitesi)

- “Özgür Aklın Yurdu: Üniversite”
Sait EBİNÇ (Yrd. Doç. Dr. Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
- “Üniversitelerde Gemişten Günümüze Siyasi ve İdeolojik Tasfiyeler”
Mustafa Yaşar DEMİRCİOĞLU (Yrd. Doç. Dr. Altın Koza Üniversitesi)
- “Aklın Yolu Bir Değil: İki Modernite, İki Akıl”
Hakan ERGÜL (Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi)
- Aksu BORA (Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi)
- Simten COŞAR (Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi)

15: 45 – 16: 00 Kahve Arası

16: 00 – 17: 45 Panel 2: Üniversite ve Bilimsel Performans

Oturum Başkanı: Ural Akbulut (Prof. Dr. University Ranking by Academic Performance Başkanı)

- “Akademik Terfideki Darboğaz: Doçentlik Sınavı”
Mahmut BOZAN, (Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi)
- “Üniversitelerin Başarı Sıralamalarında Metodolojik Problemler: Metodolojik Eleştirilere Yönelik Bir Literatür Taraması”
Mesut ÖNCEL, (Yrd. Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi)
- “İş Doyumu ve Örgütsel Bağlılık: Sakarya Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarındaki Öğretim Görevlileri Üzerine Bir Alan Araştırması”
Elif KODAN, (Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi)
- Hilal KİŞİOĞLU, (Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi)
- Nazan BUDAK, (Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi)

19: 00 Akşam Yemeği

“Akademik Terfideki Darboğaz: Doçentlik Sınavı”

Mahmut BOZAN, (Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi)

Genelde eğitimin, özelde yüksek öğretimin üç temel unsuru bulunmaktadır. Eğitimin odağına öğrenci konulursa onu çevreleyen halkayı öğretim üyeleri teşkil eder. Sacayağının üçüncüsü ise müfredattır. Öğrenci merkezli eğitim ve müfredatla ilgili tartışmalar son derece önemli olmakla birlikte bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bunların yerine, eğitimin vazgeçilmezi olan öğretim üyeleri ve onlar arasında da bilfiil bir kriz alanı olan yardımcı doçentlerin akademik terfisi mercek altına alınmıştır.

1981 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kanununda diğer öğretim üyelerinden farklı olarak doçentlik için “doçentlik sınavını başarmış akademik unvana sahip kişi” ifadesi kullanılmıştır. İşte bütün fırtınalar da “doçentlik sınavını başarmada” kopmaktadır. Çünkü baraj yanlış bir yere kurulmuştur. Öğretim üyeliğinin iki ucunda yani yardımcı doçentlik ve profesörlükte yükseltme ve atamadan bahsedilirken, doçentlik sınava bağlanmaktadır. Yüksek öğretim kalitesi belirli bir seviyede olan ülkelerde örneğine rastlanmayan bu sınav, Türkiye’de sistemi darboğaza sokmaktadır.

Yüksek öğretimin yükünü omuzlayan, eğitim ve araştırma yapan, proje yürüten, bilimsel toplantıların vazgeçilmezi olan yardımcı doçentlerin akademik yükseltmede öğretim üyesi olduğu unutulmakta, adeta bir doktora öğrencisi gibi meslektaşları tarafından sigaya çekilmektedir. Sınav öncesinde de yine bir o kadar müşkilatlı “kriterleri” yerine getirmesi beklenmekte, bir akademik pentatlon musabakacısı gibi zorlu bir yarışa sokulmaktadır.

Bu süreç kendi içinde ciddi komplikasyonları barındırmaktadır. Bunlardan birisi, müracaat için getirilen dil barajı, diğeri ise eser inceleme safhası için “puan toplama” fetişizmidir. Burada yabancı dil araçlıktan amaçlıya yükselmekte, pedagojinin kanunları hiçe sayılarak dil öğrenme yaşını çoktan geçmiş akademisyenler değersizleştirilmekte ve komplekse düşürülmektedir. Kaldı ki bir dili bilmek ile o dilin gramer ve kurallarını bilmek apayrı hususlardır.

Diğer yandan puan getiren makale ve bilimsel toplantılara katılma konusu da puan fetişizmine kurban gitmektedir. Artık Türkçe makale ve ulusal sempozyum bir değer ifade etmemektedir. Puan için uluslararası makale yazma maalesef ayrı bir piyasanın doğmasına yol açmış bulunmaktadır. Makale tercüme, redaksiyonlar, yayın giderleri ciddi yekünler tutmakta fakat yayın niteliği ve impakt faktörü gibi öze yönelik hususlar geri planda kalmaktadır. Bir başka önemli husus, ulusal sempozyumlara puan takdirinin 0,25 olarak belirlenmesi ve dört sempozyumdan sonrasına puan verilmemesidir. Bu uygulama ulusal düzeyde yapılan sempozyumların nicelik ve niteliğini zaafa uğratmaktadır. Bu sıkıntıyı aşmak için ulusal düzeydeki sempozyumlar “uluslararası” başlıklarla ilana çıkmakta, ancak uygulama “ulusal” çerçevede kalmaktadır. Sistem bilimsel çalışma etiğini ifsat etmektedir. Sözlü sınav aşamasında ise jüri, önlerine gelen “meslektaşlarına” iskan ruhsatı almış binaya zemin etüdü çekmek

kabilinden sözlü sınav uygulamaktadır. Bu bir kriz durumudur. Krizi aşım doçent olanlar ise yorgun düştükleri akademik pentatlondan istirahate çekilmekte ve bunların önemli bir kısmı da beş yıl sonra hakemlik dışında görev kabul etmemektedir.

Bu sistem akademisyenlik piramidini darboğaza sokmaktadır. Normalde doçent sayısı profesör sayısından fazla olması gerekirken, tersi varittir. 2012 yılı verilerine göre 16 783 profesör, 9 257 doçent ve 24 759 yardımcı doçent bulunmaktadır. Bu tablo doçentlikteki darboğazı ve olması gereken doçent sayısını açık bir şekilde göstermektedir. Benzer tablonun dünyada ikinci bir örneğini bulmak gayri kabildir.

Sistemin bu kriz döngüsünden çıkması için sınav işlemlerinin doktora ile bitirilmesi, bundan sonraki öğretim üyeliği kademelerinin performans üzerinden değerlendirilmesi, yabancı dilin araçlıktan amaçlıya yükseltilmemesi, Türkçe'nin yayın ve toplantılarda hak ettiği saygın yeri alması hususlarında gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Akademik camiada tasfiyeci yaklaşım, yerini artık teşvikçi ve takviyeci anlayışa bırakmalıdır. Yeni Yükseköğretim Kanunu krizin aşılması ve akademik kariyer sisteminin normalleştirilmesi için iyi bir fırsat teşkil edecektir.

üniversite tahayyülünü radikal olarak dönüşüme uğratan ve bu tahayyül içerisinde entelektüelin rolünü yeniden tarif eden neoliberal politikaların altını kalın çizgilerle çiziyoruz. Öte yandan üniversite idealinin Türkiye'deki serüvenini bütünlüklü olarak kavramaya çalışırken önceki dönemleri ihmal eden bir bakış açısının üniversitenin 1980 öncesi görünümünü idealize eden bir söyleme zemin hazırlayabileceğini ileri sürüyoruz. Türkiye'de akademia'nın üniversite deneyimine ve alımlamasına odaklandığımız çalışma ise araştırmanın diğer eksenini oluşturuyor. Yaşanan dönüşümlerin ve kırılmaların ardından akademik dünyanın aktörleri bugün nasıl bir üniversite tahayyül ediyorlar? Bu tahayyül içerisinde kendi pozisyonlarını ve entelektüelin rolünü tarif ederken hangi tarihsel, politik ve felsefi referanslardan yararlanıyorlar? Bu soruların yanıtlarını etnografik yönelimli bir saha çalışmasıyla araştırmayı amaçlıyoruz.

Bu soruların arka plânını oluşturduğu bu tebliğ üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde entelektüel-bilgi-iktidar ilişkisi toplumsal ve siyasal iktidar yapılarına referansla ele alınmaktadır. İkinci bölümde klasik modernleşme evresinde akademi-entelektüel ilişkisi üzerinden entelektüelin kimliğinin kuruluşu incelenmektedir. Üçüncü ve son bölümde ise üniversitenin dönüşüm süreci bilgi-siyaset-piyasa ilişkisinin kurulumu üzerinden irdelenmektedir.